

УДК 7. 012.185

ДИЗАЙН: СПІВВІДНОШЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ Й МАСОВОГО ПРОДУКТУ

ЖУРАВЕЛЬ-ЗМСЄВА Лілія

Київський національний університет культури і мистецтв, Україна

Висвітлено проблеми термінологічного і практичного розмежування суперечливих понять з мистецтвознавства і дизайну. Виокремлено та розглянуто особливості авторського підходу у процесі створення об'єктів дизайну. Окрім того, виявлено вплив масового виробництва на створення дизайнерських виробів, особливості тиражування малих авторських серій, їх відмінності від творів декоративно-прикладного мистецтва. Також піднімається питання естетичної цінності предметів дизайну в порівнянні з мистецькими творами, цінності і відмінності з виробами декоративно-прикладного мистецтва.

Ключові слова: дизайн, авторський дизайн, індивідуальний дизайн, промислове виробництво, художній підхід

ВСТУП

Поняття дизайн є невіддільним від промислового виробництва і масового продукту. Об'єктами роботи дизайнера стають найрізноманітніші вироби, що спричиняє розгалуження дизайну залежно від промислового напрямку. Так, одним з найбільш творчих можна вважати індивідуальний або авторський дизайн, де зберігаються риси неповторності та ексклюзивності, поєднуючись з процесом тиражування [1, 2].

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Актуальною проблемою є питання розмежування дотичних понять, таких як: дизайн і декоративно-прикладне мистецтво; дизайнерська річ і мистецький (художній) підхід, тощо. Тракткування таких окремих понять вимагає більш детального з'ясування суміжних виробничих аспектів, що впливають на обсяги виробництва, цільову аудиторію, цінову політику та на естетичну складову творення предмета.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

У науковій літературі дизайн часто трактується як задуманий план чи схема проекту, начерк [1, 3]. З одного боку дизайн – це явище широкое, а з іншого – більш конкретизоване; наприклад, із переходом людського суспільства до глобальної індустріалізації виникає окремий вид дизайну, так званий «індустріальний», або ж «промисловий дизайн». Так, з індустріальним, цифровим, технологічним, а зокрема з

культурним розвитком дизайн розгалужується дедалі активніше. Предметами уваги дизайнерів стають практично всі об'єкти оточення.

В першу чергу, дизайн залежить саме від виробництва, адже своєю появою та стрімким злетом, як принципово окремої, важливої сфери діяльності, він завдячує безпосередньо промисловості. Масове виробництво, зорієнтоване на численне тиражування певних виробів, не може обійтися без загального шаблону, наділеного усіма необхідними складовими та якостями. Отже, питаннями створення базових зразків має опікуватися фахівець-дизайнер. У створенні базового зразка дизайнер поєднує практичну та естетичну складові проекту.

У створенні сучасного дизайну існує також протилежний підхід. Так, можна говорити про індивідуальний професійний погляд. Авторський дизайн базується на персональному баченні дизайнера, де інтереси виробничого процесу, доцільність цінової політики та собівартість, побажання власника чи замовника є лише додатковими, а не формуючими чинниками. Індивідуальний дизайн є необхідним показником цінності кінцевого результату діяльності дизайнера, як для самого втіленого предмета, так для його споживача. Подібний варіант не виключає серійного виробництва. Проте, предмети таких серій носитимуть відмінно інший характер якості, художньої цінності, цінової політики, діапазону розповсюдження, аж до орієнтації на певну соціально-вікову аудиторію. Окрім того, такі індивідуальні або авторські серії матимуть значно меншу кількість екземплярів порівняно з масовим виробництвом. При такому підході за дизайнерськими речами залишається статус ексклюзивності та неповторності.

Загальне розуміння основних аспектів авторського дизайну є відомою істиною, але сучасна наукова спільнота не формулює такого поняття. Імовірно проблема цього полягає в дуже широкому трактуванні мистецьких визначень, таких як декоративно-прикладне мистецтво та мистецький твір, що тісно поєднується з уявленнями про авторський дизайн та індивідуальну дизайнерську річ.

Розмежування цих понять та виведення суттєвих відмінностей є основною метою для подальших досліджень у сфері індивідуального дизайну. Відмінна риса мистецького твору від предмету індивідуального дизайну полягає в утилітарності речі. Так, мистецький твір часто є лише предметом естетичного задоволення, водночас дизайнерський предмет має практичне призначення, менший відсоток естетичної складової, має задовольняти ширше коло споживачів, потенційних покупців товару.

Само собою напрошується порівняння з предметами декоративно-прикладного мистецтва, де такі твори на відміну від дизайнерської речі, є цілковито неповторними. Вироби декоративно-прикладного мистецтва є чимось середнім між суто естетичним мистецьким твором та дизайнерською річчю. Виріб декоративно-прикладного мистецтва, з одного боку, має прикладну функцію, що є однією з ознак дизайнерської речі, з іншого, рівень мистецької цінності є таким самим високим, як і у естетичного мистецького твору. Авторська

подача, навіть при серійному виготовленні, має чіткий відбиток персони автора і є цілковито рукотворним предметом. У той самий час дизайнерська річ має більш уніфіковані риси, а також може бути повністю чи частково виготовленою на промисловому виробництві.

ВИСНОВКИ

Окреслено основні лінії розмежування утилітарного та одинично-цінного мистецького твору. З'ясовано особливості промислового дизайну та його окремої галузі – авторського дизайну. Визначено головні особливості індивідуального підходу у дизайні та його вплив на кінцевий продукт, проаналізовано місце індивідуального підходу в дизайнерській ієрархії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронов Н. В. Суть дизайна / Н. В. Воронов. – М. : Грантъ, 2002. – 24 с.
2. Даниленко В.Я. Основи дизайну / В.Я. Даниленко.– Харків: ХДАДМ, 2003. – 320 с.
3. Ковешникова Н. А. Дизайн: история и теория : учеб. пособ. / Н.А. Ковешникова. – М.: Омега-Л, 2008. – 224 с.

ZHURAVEL-ZMEEVA L.

DESIGN: THE RATIO OF INDIVIDUAL CREATIVITY AND MASS PRODUCT

The problems of terminological and practical delimitation of contradictory concepts on art studies and design are discussed. The peculiarities of the author's approach in design creation process are singled out and considered. In addition, the influence of mass production on the creation of designer things, and features of replicas of small copyright series were revealed. Their difference from works of decorative arts and crafts. Also, the question aesthetic value of design objects in comparison with artistic works, values and differences with the products of decorative arts and crafts.

Key words: *design, author's design, individual design, industrial production, artistic approach*